

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم کتابداری و اطلاع رسانی

عنوان

بررسی " مطالعه و مفاهیم مرتبط با آن " در

کتابهای درسی دوره ابتدایی منتشره در سال ۱۳۸۶

استاد راهنما

دکتر رؤیا برادر

استاد مشاور

محمود شمسبد

دانشجو

محبوبه رنجبر

دی ۱۳۸۷

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی "مطالعه" و مفاهیم مرتبط با آن در کتابهای درسی دوره ابتدایی منتشره در سال ۱۳۸۶، می پردازد. روش مورد استفاده در این پژوهش تحلیل محتواست و جامعه آماری کلیه کتابهای درسی دوره ابتدایی، شامل ۳۵ کتاب در ۵ موضوع (ریاضی، فارسی، علوم، تعلیمات دینی و تعلیمات اجتماعی) می باشد. در ابتدا تمامی کتاب های درسی دوره ابتدایی مورد مطالعه قرار گرفت و سپس با استخراج مفاهیم و واژه های مرتبط با پژوهش، تمامی آنها به همراه فراوانی های مرتبط، در پنج مقوله "اثرات مطالعه"، "تشویق به مطالعه"، "فضاهای مطالعاتی"، "فعالیت های مطالعاتی" و "منابع سرگرمی" جای گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار اکسل استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد، در میان مقوله های مورد بررسی، بیش از همه به مقوله "اثرات مطالعه" توجه شده است. و کتاب تعلیمات دینی بیشترین تأکید بر این مقوله را نشان داد. در این میان، مقوله "فضاهای مطالعاتی" کمترین تأکید را در تمامی کتابهای مورد بررسی نشان می دهد. نگاهی به وضعیت حضور مفاهیم مرتبط با مطالعه در پایه های تحصیلی از سال اول تا پنجم دوره ابتدایی، نشان می دهد که در تمامی پایه ها، فارسی و تعلیمات دینی بیشترین حضور را به خود اختصاص داده اند. یافته های به دست آمده نشان می دهد که میان بالارفتن پایه تحصیلی و تأکید بیشتر بر مفاهیم مرتبط با مطالعه، ارتباط مشخصی به چشم نمی خورد. تنها کتاب تعلیمات اجتماعی که در پایه چهارم و پنجم ابتدایی تدریس می شود، از روند متعادلی پیروی می کند و در کتابهای علوم و ریاضی ناهماهنگی بیشتری به چشم می خورد. در پایان، پژوهش توجه بیشتر در ایجاد تعادل در میان مفاهیم مرتبط با مطالعه در کتابهای درسی مورد بررسی را پیشنهاد می دهد.

کلیدواژه ها : کتابهای درسی، دوره ابتدایی، مطالعه، تحلیل محتوا

فصل اول . معرفی پژوهش	۱
۱-۱. مقدمه	۲
۲-۱. تعریف مسأله	۳
۳-۱. مفاهیم و تعریف‌های عملیاتی آنها	۴
۴-۱. پرسش‌های اساسی	۶
۵-۱. هدف و فایده پژوهش	۷
۶-۱. فرضیه پژوهش	۸
۷-۱. متغیرهای اساسی پژوهش	۸
۸-۱. روش پژوهش	۸
۹-۱. جامعه مورد مطالعه	۱۰
۱۰-۱. شیوه نمونه‌گیری	۱۰
۱۱-۱. شیوه گردآوری اطلاعات	۱۰
۱۲-۱. شیوه تجزیه و تحلیل آمارها	۱۱
فصل دوم - ادبیات و پیشینه پژوهش	۱۲
۱-۲. ادبیات پژوهش	۱۳
۱-۱-۲. مقدمه	۱۳
۲-۱-۲. نقش عوامل مختلف در مطالعه و کتابخوانی	۱۳
۳-۱-۲. اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش دوره ابتدایی	۱۷
۴-۱-۲. اهداف دوره ابتدایی در نظام آموزش و پرورش ایران	۲۰
۵-۱-۲. ویژگیهای دانش‌آموزان ابتدایی	۲۴

۲۶.....	۲-۱-۶- تاکید آموزش مدرسه‌ای بر امر خواندن.....
۲۷.....	۲-۱-۷- نقش کتابخانه‌های مدارس در ایجاد عادت مطالعه دانش‌آموزان.....
۳۱.....	۲-۱-۸- ضرورت‌های استفاده از مطالعه و کتابخوانی در نظام آموزشی.....
۳۳.....	۲-۱-۹- رابطه منابع کتابخانه‌های آموزشی با برنامه‌های درسی و تأثیر آن در ایجاد انگیزه به مطالعه در دانش‌آموزان.....
۳۵.....	۲-۱-۱۰- نقش کتابدار مدرسه در ایجاد عادت مطالعه در دانش‌آموزان.....
۳۶.....	۲-۱-۱۱- محتوای برنامه درسی.....
۳۸.....	۱-۲-۱۱- دیدگاه‌های اساسی در انتخاب محتوا.....
۴۰.....	۲-۱-۱۲- اهمیت کتاب‌های درسی.....
۴۲.....	۲-۱-۱۳- ویژگی‌های کتاب‌های درسی دوره ابتدایی.....
۴۳.....	۲-۱-۱۴- ویژگی‌های مطلوب کتب درسی.....
۴۵.....	۲-۱-۱۵- تصویر در کتاب‌های درسی.....
۴۶.....	۲-۱-۱۶- شیوه‌های علاقمند کردن دانش‌آموزان به مطالعه.....
۴۷.....	۲-۱-۱۷- انگیزه‌های مطالعه.....
۵۱.....	۲-۲- پیشینه پژوهش.....
۵۱.....	۲-۲-۱- پیشینه پژوهش در ایران.....
۵۴.....	۲-۲-۲- پیشینه پژوهش در خارج از کشور.....
۵۹.....	فصل سوم - روش پژوهش.....
۶۰.....	۳-۱- مقدمه.....
۶۰.....	۳-۲- روش پژوهش.....

۶۱	۱-۲-۳- ویژگیهای تحلیل محتوا.....
۶۲	۲-۲-۳- اشکال تحلیل محتوا.....
۶۴	۳-۲-۳- موارد استفاده از تحلیل محتوا.....
۶۵	۳-۳- جامعه پژوهش.....
۶۶	۴-۳- ابزار اندازه‌گیری
۶۶	۵-۳- مراحل انجام تحلیل محتوا.....
۶۷	۵-۳-۱- تعیین نظام مقوله و شواهد تعیین کننده آنها.....
۶۸	۵-۳-۲- واحد ثبت.....
۶۹	۵-۳-۳- واحد متن (زمینه).....
۶۹	۵-۳-۴- واحد شمارش فراوانی.....
۶۹	۶-۳- انجام تحلیل محتوا.....
۷۰	۷-۳- تفسیر نتایج.....
۷۱	فصل چهارم - تجزیه و تحلیل یافته‌ها.....
۷۲	۱-۴- مقدمه.....
	۲-۴- بررسی فراوانی واحدهای ثبت هر یک از مقوله‌ها در کتاب‌های درسی به تفکیک
۷۱	موضوع.....
۸۶	۳-۴- بررسی وضعیت هر یک از مقوله‌ها به تفکیک کتاب‌های درسی پنج سال.....
۹۵	۴-۴- بررسی وضعیت و مفاهیم مرتبط با آن به تفکیک کتابهای درسی.....
۹۸	۵-۴- بررسی مطالعه و مفاهیم مرتبط با آن در کتابهای درسی در هر پایه.....

۶-۴- بررسی فراوانی واحدهای ثبت هر یک از مقوله‌ها در کتاب‌های درسی به تفکیک موضوع.....	۱۰۳
۷-۴- بررسی فراوانی هر یک از مقوله‌ها به تفکیک پایه‌های درسی.....	۱۰۷
فصل پنجم - نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....	۱۱۲
۱-۵- مقدمه.....	۱۱۳
۲-۵- خلاصه پژوهش.....	۱۱۳
۳-۵- پاسخ به پرسش‌های پژوهش.....	۱۱۳
۴-۵- بحث و نتیجه‌گیری کلی.....	۱۳۰
۵-۵- پیشنهادهای پژوهش.....	۱۳۲
۱-۵-۵- پیشنهادهای برخاسته از پژوهش.....	۱۳۲
۲-۵-۵- پیشنهادهای برای پژوهش‌های آینده.....	۱۳۴
فهرست منابع و مآخذ.....	۱۳۵

۱-۱.

« () »

() .

() .

قصه‌گویی‌های

() .

() .

۲-۱.

() .

()

() .

() .

() .

.

() .

() .

.

() .

۱-۳.

:

...

)

.(

:

(کتب آسمانی، و آثار نوشتاری،)

-) (شخصیت‌های مذهبی، علمی، ادبی، تاریخی و... ایران و جهان)

(

)

(

)

. (...

:

() .

:

:

(4R)

()

()

:

()

:

(: (()

:(

()
()
()
()

:

.۴-۱

:

)

(...

تغییری پیدا

۵-۱.

() .

() .

تحلیل

ابتدایی

۶-۱.

۷-۱.

:

:

۸-۱.

()

()

() .

« »

« »

« »

...

۹-۱.

ایی

)

(

۱۰-۱.

۱۱-۱.

ایی

EXCEL

(دمیری بل^۱).

() .

() .

() .

() .

1. Rogers

2. Ifla/ Unesco Guidelines for school library, 2002. Primery school library Guidelines,2002. pennsilvania Guidelines for school library prpgrams, 2004, school library programs: Standards and Guidelines for Texas, 2005; Standards for new Mexico School libraries;Utah school library Media Program. Available online at:[http:// www.ifla.org/VII/SII/pubs/sguide02.pdf](http://www.ifla.org/VII/SII/pubs/sguide02.pdf)

()

()

() .

()

() .